

Начало>Парични искиове>Несъстоятелност/фалит Несъстоятелност/фалит

Ирландия

В Ирландия правото, отнасящо се до несъстоятелността на частни лица, се урежда от Закона за фалита от 1988 г. (*Bankruptcy Act*) (с неговите изменения) и Законите за несъстоятелността на частни лица, действали от 2012 до 2015 г. (Законът за НЧЛ). Законът за НЧЛ предвижда три начина за уреждане на задължения и въвежда изменения в законодателството за фалитите.

Всички производства по несъстоятелност на частни лица, включително фалит, се администрират от Държавната агенция по несъстоятелността (ДАН, англ. ISI), която е независим законоустановен орган, създаден през 2013 г. и функциониращ в рамките на Министерството на правосъдието и равенството.

Производствата по несъстоятелност на частни лица, които се уреждат от Закона за НЧЛ, обхващат следните три механизма:

Споразумение за облекчаване на дългове (СОД, англ. *Debt Relief Notice — DRN*): за дългове до 35 000 евро на хора с почти никакви активи и много малък доход.

Споразумение за уреждане на дългове (СУД, англ. *Debt Settlement Arrangement — DSA*): за договорено уреждане на неограничени необезпечени задължения за период до пет години (подлежащ на удължаване до шест години при определени обстоятелства).

Споразумение за лична несъстоятелност (СЛН, англ. *Personal Insolvency Arrangement — PIA*): за договорено уреждане или реструктуриране на обезпечен дълг до 3 милиона евро (с възможност за увеличение по споразумение с кредитора) и неограничен необезпечен дълг за период до шест години (подлежащ на удължаване до седем години при определени обстоятелства).

Процедурата както за СУД, така и за СЛН включва три етапа:

Етап 1: Съответният съд издава **защитен сертификат (ЗС, англ. *Protective Certificate — PC*)**, който изключва възможността определени назовани или „посочени“ кредитори да заведат или да се присъединят към иск срещу длъжника, включително иски за обявяване на фалит, за да възстановят своите вземания. След като бъде издаден от съответния съд, ЗС е валиден 70 дни, но може да бъде удължен за още 40 дни на определени основания.^[i]

Етап 2: Той включва водене на преговори от синдик по несъстоятелност на частни лица (СНЧЛ, англ. *Personal Insolvency Practitioner — PIP*) от името на длъжника с неговите посочени кредитори и одобряване на предложение чрез гласуване на законно събрание на кредиторите. С наскоро прието законодателство само за СЛН бе създадена възможност длъжникът да търси съдебно преразглеждане на своето предложение, когато предложението за СЛН е било отхвърлено от кредиторите на събранието на кредиторите.^[ii]

Етап 3: Прилагане на механизмите, включително периодично разпределяне на средства от СНЧЛ между кредиторите и годишни прегледи от СНЧЛ, когато е уместно.

Длъжникът може да сключи СОД, СУД или СЛН само веднъж.

Фалитът е друга възможност за длъжници, които поради обстоятелствата, в които се намират, не отговарят на критериите за допустимост на горепосочените три механизма за уреждане на дългове или които преди това са се възползвали от един от механизмите, но договореностите с кредиторите са се оказали неустойчиви.

Когато физическо лице е показало, че неговото финансово състояние не може да бъде подобрено чрез един от механизмите по несъстоятелност, и има писмо от СНЧЛ в този смисъл, то може да подаде заявление за обявяване във фалит към Висшия съд. Физическото лице трябва да подаде заявление за издаване на разпореждане за обявяване във фалит до Ревизионната служба на Висшия съд и да плати първоначална такса от 200 EUR. Заявителите се изслушват от Висшия съд; след като физическо лице бъде обявено във фалит, то е длъжно по закон да се подчинява на официалния синдик по фалита и на неговата служба (Отделението по фалитите на ДАН), които отговарят за администрирането на масата на фалита.

След като длъжникът бъде обявен във фалит, неговите необезпечени задължения се отписват изцяло, но всички негови активи стават собственост на официалния синдик по фалита, който се назначава от съда за администратор на масата на фалита.

Производство за обявяване на фалит може да бъде образувано при следните две обстоятелства:

От кредитор ищец, който подава заявление до Висшия съд за обявяване във фалит на физическо лице, което има непогасени задължения към него, след като докаже, че е кредитор на физическото лице и че физическото лице не е направило удовлетворителни опити да уреди задълженията си.

От самото физическо лице, което се нарича самообявен фалит.

Фалиралото лице автоматично се освобождава от задължения след изтичане на първата година от датата на обявяването на фалит, при условие че спрямо него не е било издадено разпореждане за удължаване на фалита (по искане на официалния синдик в случай на неизпълнение).

Със Закона за НЧЛ се създава нова професия, регулирана от ДАН, която попада в две категории:

1. Одобрени посредници (ОП, англ. *AIs*): физическо или юридическо лице, упълномощено от ДАН да оказва съдействие на длъжници, които желаят да подадат заявление за СОД.

2. Синдиси по несъстоятелност на частни лица (СНЧЛ): лице, упълномощено от ДАН да действа като посредник между длъжника и неговия(ите) кредитор(и) за целите на СУД или СЛН. СНЧЛ е длъжен по закон да действа в съответствие със Закона за НЧЛ и свързаните с него нормативни актове.^[iii]

1 Срещу кого може да се образува производство по несъстоятелност?

В Ирландия физическите лица (включително съдружия на физически лица) откриват производство по несъстоятелност на частни лица съгласно процедурата, предвидена в Закона за НЧЛ. Кредиторите могат да открият производство за обявяване във фалит срещу длъжник или длъжник може да подаде заявление за обявяване на фалит по своя собствена инициатива.

2 Какви са условията за образуване на производство по несъстоятелност?

Производство по несъстоятелност

Основното условие за образуване на производство по несъстоятелност на частни лица е длъжникът да е неплатежоспособен, т.е. да не е в състояние да изпълни задълженията си, когато станат изискуеми. В зависимост от характера и степента на задълженията и приходите на длъжника се определя кой от трите механизма е подходящ за него.

За да се гарантира, че физическо лице, което подлежи на механизъм по несъстоятелност, ще може да поддържа разумен жизнен стандарт, ДАН е формулирал насоки (след дълъг процес на консултации), наречени „Разумни разходи за живот“ (РРЖ, англ. *Reasonable Living Expenses — RLEs*). Освен че гарантират устойчивост на механизма по несъстоятелността, тези насоки помагат и за запазване на законното право на длъжника на разумен стандарт на живот, като осигуряват справедлив и прозрачен метод за стандартизиране на ежедневните разходи за длъжници, изпаднали в затруднение. РРЖ на длъжник, структурирани съгласно образца, определен от ДАН, се изчисляват от ОП или от СНЧЛ, когато длъжникът подава заявление по един от механизмите по несъстоятелност.

1. Споразумение за облекчаване на дългове (СОД)

За да подаде заявление за СОД, длъжникът трябва:

да не е в състояние да погаси задълженията си изцяло на техния падеж;

да има нетен месечен разполагаем доход от 60 EUR или по-малко след приспадане на РРЖ;

да притежава активи на стойност до 400 EUR. На длъжниците се разрешава и следното:

един накит, чиято стойност не надхвърля 750 EUR;

едно моторно превозно средство на стойност до 2 000 EUR, и

домашно оборудване или инструменти, при условие че тяхната обща стойност не надвишава 6 000 EUR;

да живеят постоянно в Република Ирландия или през последната година да са пребивавали редовно или да са имали място на стопанска дейност в Ирландия;

да са попълнили и подписали финансов отчет по образец (ФОО) и да са подали клетвена декларация за неговата вярност и точност.

Типични примери за задължения, включени в СОД, са задължения по кредитни карти, овърдрафти, лични заеми, заеми от кредитни съюзи, сметки за комунални услуги и карти за пазаруване на кредит в големи магазини.

2. Споразумение за уреждане на дългове (СУД)

Един длъжник отговаря на условията за сключване на СУД, ако:

не е в състояние да погаси задълженията си изцяло на техния падеж;

има един или повече необезпечени кредитори;

живее постоянно в Република Ирландия или през последната година е пребивавал редовно или е имал място на стопанска дейност в Ирландия;

е попълнил финансов отчет по образец (ФОО) и е подал клетвена декларация, че предоставената в него информация е вярна и точна;

е получил удостоверение от СНЧЛ, с което се потвърждава, че според СНЧЛ:

информацията във ФОО е вярна и точна;

длъжникът отговаря на условията да направи предложение за СУД;

въз основа на подадения от длъжника ФОО няма вероятност длъжникът да стане платежоспособен през следващите 5 години;

ако длъжникът сключи СУД, има разумна вероятност той да стане платежоспособен през следващите 5 години.

Освен задълженията, изброени във връзка със СОД, задълженията за СУД обикновено включват кредити и лични гаранции.

3. Споразумение за лична несъстоятелност (СЛН):

Един длъжник отговаря на условията за сключване на СЛН, ако:

не е в състояние да погаси задълженията си изцяло на техния падеж;

има задължения към поне един кредитор, обезпечен с имущество или активи в Ирландия;

има обезпечени задължения под 3 милиона евро (ако всички обезпечени кредитори са съгласни, този лимит може да бъде увеличен);

е оказал съдействие на обезпечения кредитор в процедура за просрочени ипотечни кредити (напр. процедура за реструктуриране на просрочени ипотечни кредити (ПППИК, англ. *Mortgage Arrears Resolution Process — MARP*), ръководена от Централната банка на Ирландия) за период от 6 месеца по отношение на основното частно жилище и:

в резултат на това не е бил договорен механизъм за алтернативно погасяване, или

обезпеченият кредитор е потвърдил, че няма да въведе такъв механизъм, или

длъжникът е сключил споразумение за алтернативно погасяване и се е опитал да го изпълни, за което СНЧЛ е представил потвърждение;

живее постоянно в Република Ирландия или през последната година е пребивавал редовно или е имал място на стопанска дейност в Ирландия;

е попълнил и подписал финансов отчет по образец (ФОО) и е подал клетвена декларация за неговата вярност и точност;

е получил удостоверение от СНЧЛ, с което се потвърждава, че според СНЧЛ:

информацията във ФОО е вярна и точна;

длъжникът отговаря на условията да направи предложение за СЛН;

въз основа на подадения от длъжника ФОО няма вероятност той да стане платежоспособен през следващите 5 години;

ако длъжникът сключи СЛН, има разумна вероятност той да стане платежоспособен през следващите 5 години.

Освен задълженията, изброени във връзка със СОД и СУД, задълженията за СЛН обикновено включват и кредити за основно частно жилище, кредити за инвестиционен имот, ипотечи/кредити за жилища за отдаване под наем.

Фалит

В Ирландия физическите лица имат право да подадат заявление за самообявен фалит, т.е. те може да подадат заявление до Висшия съд да бъдат обявени във фалит. Условията за подаване на такова заявление са:

физическото лице или длъжникът да не е в състояние да плати задълженията си на падежа;

задълженията на длъжника да надвишават стойността на активите му с 20 000 евро или повече;

длъжникът да е направил разумен опит да използва един от трите механизма по несъстоятелността, посочени по-горе, за да уреди задълженията си. Това трябва да бъде доказано пред съда чрез позоваване на писмо от СНЧЛ или ОП.

Кредитор може също да поиска образуване на производство за обявяване във фалит. Ако обявяването във фалит бъде поискано от кредитор, той не трябва да е отказал неоснователно да приеме предложение за СУД или СЛН.

Заявление за издаване на разпореждане за обявяване във фалит се подава чрез искане, с което заявителят се задължава да внесе в Ревизионната служба на Висшия съд различни документи и клетвени декларации, определени от Висшия съд. След като бъде издадено, разпореждането за обявяване във фалит влиза в сила от момента на неговото издаване; няма обратно действие до датата на искането за обявяване във фалит, както е характерно за някои юрисдикции.

До издаването на разпореждане за обявяване във фалит в Закона за фалита не е предвидено конкретно средство за правна защита, което дава възможност на кредитор да назначи временен администратор — съгласно член 23 от Закона за фалита фалирало лице може да бъде арестувано след обявяването му във фалит, ако се готви да напусне юрисдикцията с цел избягване на фалит.

Длъжник или кредитор може да възрази срещу разпореждане за обявяване във фалит, като подаде възражение и клетвени декларации до Висшия съд, в които са посочени основанията за възражението.

3 Кои активи се включват в масата на несъстоятелността? Как се третират активите, които са придобити, или които се прехвърлят на длъжника след образуването на производството по несъстоятелност?

Общата цел, залегнала в Закона за НЧЛ, е да се защити, доколкото е възможно, основното частно жилище на длъжника и съответните разпоредби на законодателството са структурирани в този смисъл.

Активи при производство по несъстоятелност

В случай че е сключено СУД или СЛН, СНЧЛ обикновено не встъпва във владение или собственост на активите на длъжника, а поема контрола върху потока от приходи на длъжника за срока на споразумението и удовлетворява вземания на кредиторите от този поток в съответствие с условията на споразумението. Разполагаемият поток от приходи се получава след приспадане на РРЖ, погасяване на задължения за наем или ипотека и други плащания за специални случаи, като медицински разходи. Обезпечените кредитни плащания обикновено се погасяват директно от длъжника на кредитора в съответствие с условията на тяхното споразумение. Ако актив подлежи на продажба в рамките на споразумение, той обикновено се продава директно от длъжника.

Активи при фалит

Съгласно законодателството за фалита всички активи, принадлежащи на фалиралото лице към датата на обявяването, веднага преминават към официалния синдик (това означава, че официалният синдик вече притежава всички активи от масата на фалита). За по-голяма яснота, тези активи включват:

парични средства;

сметки във финансови институции, включително разплащателни, спестовни, инвестиционни сметки;

всички поземлени и недвижими имоти, включително смятаните за семейни жилища;

машини, оборудване, средства за стопанска дейност, обзавеждане, домакински стоки и уреди;

всички превозни средства;

пенсии (с някои изключения), инвестиционни продукти, акции и дялове;

складови наличности на търговски предприятия, които фалираният държи на свое име или като част от съдружие;

дългове, дължими на фалирания.

Съществуват изключения от горното:

длъжниците може да поискат освобождаване на лични активи на стойност до 6 000 EUR и да подадат заявление пред Висшия съд за увеличаване на този лимит;

активи, възникващи вследствие на нарушаване на лични права, се изключват от масата на несъстоятелността, тъй като това не са права, които подлежат на прехвърляне към администратора, действащ от името на кредиторите, защото са лични за физическото лице;

определени пенсионни права (за повече поясния вижте законодателството).

Фалиралото лице е длъжно да информира официалния синдик, ако получи активи по време на срока на фалита, независимо от начина, по който те са станали негово притежание. Тези активи преминават към официалния синдик, когато бъдат предявени от него, и влизат в масата на фалита.

4 Какви правомощия имат съответно длъжникът и синдикът?

Производство по несъстоятелност

Когато бъде ангажиран от длъжник, СНЧЛ действа като посредник между длъжника и неговите кредитори. СНЧЛ са задължени по закон да действат в най-добрия интерес на длъжника и на кредитора(ите) и затова са длъжни да съставят възможно най-доброто споразумение за всички засегнати страни в механизма по несъстоятелността.

Ролята и функциите на СНЧЛ включват:

да взаимодейства с длъжник, който възнамерява да направи предложение за споразумение по несъстоятелност;

да приеме назначението си да действа като синдик по несъстоятелността;

да прегледа изготвения от длъжника финансов отчет по образец (ФОО) и да консултира длъжника относно възможностите, с които разполага, и условията, на които трябва да отговаря, за да направи предложение за уреждане на дълг или за споразумение за несъстоятелност на частни лица;

да се увери, че предоставената му финансова информация от длъжника е точна и пълна;

да даде становище, въз основа на критерии, определени в закона, кой вид споразумение по несъстоятелността (СУД или СЛН) е най-подходящо за положението на длъжника;

да предоставя информация, свързана с избраната процедура, с общите последици и вероятните разходи, свързани с включването в механизъм по несъстоятелността;

да подаде заявление от името на длъжника за издаването на защитен сертификат (ЗС);

да уведоми всички кредитори за ЗС и за назначаването на СНЧЛ, като приложи копие от ФОО на длъжника;

да изготви предложение до кредиторите и да свика задължително събрание на кредиторите за разглеждане и гласуване на предложението;

когато предложението бъде одобрено, да уведоми ДАН и всички кредитори за резултата;

след като споразумението бъде одобрено от съда в предложението или в преразгледан вид, да изпълнява неговите клаузите, включително по отношение на събирането на средства от длъжника и плащането на кредитори за срока на споразумението;

да наблюдава споразумението през целия му срок на действие;

да извършва преглед на споразумението най-малко веднъж годишно.

В производство по несъстоятелност ролята на длъжника е да участва честно в процеса, да приеме споразумението, договорено от неговия СНЧЛ, и да изпълни необходимите изисквания на споразумението.

Фалит

При обявяването на фалит всички активи се отнемат от фалиралото лице и преминават към официалния синдик (ОС) по фалита. ОС е независимо законоустановено длъжностно лице, чиято роля е да администрира масата на фалита и да управлява Отделението по фалитите на ДАН.

В Ирландия за синдик по фалита може да бъде назначено частно физическо лице, което да замести официалния синдик (ОС) по фалита на Висшия съд. На практика подобни назначения са изключително редки. В Закона за фалита не са посочени конкретни изисквания относно квалификацията на лицата при такива назначения.

Правомощията на длъжника при фалит са ограничени до възможността да се обръща към Висшия съд, за да оспори определени решения на ОС. Длъжникът е длъжен да изпълни исканията на службата на ОС във връзка с администрирането на масата на фалита.

5 При какви условия може да се приложи прихващане?

Прихващания се допускат както по Закона за НЧЛ, така и по Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения). Съгласно разпоредбите, когато се определя стойността на актив или размерът на задължение, от първоначалната сума а) може да бъдат приспаднати дебитните или кредитните салда б) на един и същ кредитор. Така остатъкът се смята за дълг или актив, който може да е дължим на длъжника по споразумението или на негов кредитор(и).[iv]

Ако длъжник има спестявания в кредитен съюз, към който също има дълг, кредитният съюз прихваща тези спестявания от дължимата от длъжника сума.[v]

6 Какво въздействие оказва производството по несъстоятелност върху текущите договори, по които длъжникът е страна?

Производство по несъстоятелност

Докато е в сила защитният сертификат, кредиторът да няма право предприема действия спрямо длъжника. Договореностите по отношение на вече съществуващи договори се описват в окончателното споразумение.

Фалит

Фалитът не засяга правата на обезпечен кредитор върху неговото обезпечение, т.е. обезпеченият кредитор запазва всичките права, които е притежавал по отношение на обезпечението преди фалита — единствената разлика е, че в този случай собственик на имуществото е ОС, а не фалиралото лице.

ОС има задължение да реализира (да продаде или да се разпорежи с) всички активи в масата на фалита, за да удовлетвори в максимална степен задълженията на масата. Ето защо всички задължения на длъжника, основаващи се на договор, стават задължения на масата. ОС продължава изпълнението на договори за обслужване, по които фалиралият е страна, само при изключителни обстоятелства.

Ако ОС продължи изпълнението на договор, той става лично отговорен с право на обезщетение от средствата на масата.[vi]

7 Какво въздействие производството по несъстоятелност оказва върху предявени иски по индивидуални кредитори (с изключение на висящи дела)?

Производство по несъстоятелност

СУД или СЛН: Първата стъпка на длъжник, желаещ да сключи СУД/СЛН, е да подаде заявление за издаване на ЗС от съответния съд. Ако бъде получен, този сертификат изключва възможността определени назовани или посочени кредитори, които са обект на ЗС, да предприемат действия срещу длъжника за възстановяване или принудително събиране на посочените задължения. На практика кредиторът не може:

да предприеме никакви съдебни действия във връзка със свой дълг;

да продължи съдебно производство, включително изпълнението на съдебни разпореждания/съдебни решения и др., които са започнали преди издаването на ЗС, т. е. такива съдебни производства се считат за преустановени, докато е в сила ЗС;

да предприема стъпки за възстановяване или обезпечаване на плащане на негов дълг;

да осъществява контакт с длъжника относно негов дълг, освен ако не бъде помолен за това от длъжника;

да променя или да прекрати споразумение с длъжника; или

да заведе дело за обявяване на длъжника във фалит.

Когато длъжникът сключи споразумение, посочените по-горе ограничения по отношение на изпълнителните действия на кредитора, остават в сила до изтичане на срока на споразумението.

СОД: По отношение на СОД, след одобряването му от съответния съд и до изтичане на срока на действието му, се прилагат същите защиты като изброените по-горе за СУД/СЛН.

Фалит

Обезпечените и необезпечените кредитори се третира различно при фалит. Единствената възможност, която се предоставя на необезпечените кредитори за възстановяване на техните дългове, е да предявят вземане в производството по фалит за дължимата им сума. Необезпечените кредитори не могат да заведат иск срещу фалирал след датата на обявяване на фалита. Това е пряко и автоматично последствие от разпореждането за обявяване във фалит, издадено от Висшия съд. Правата на обезпечените кредитори не са засегнати от производството по фалит.

8 Какво въздействие производството по несъстоятелност оказва върху продължаването на висящи дела към момента на образуване на производството по несъстоятелност?

Производство по несъстоятелност

СУД, СЛН, СОД:

Вж. отговор на въпрос 7.

Фалит

Както при активите в масата на фалита, ОС замества фалиралото лице като ответник в съществуващи съдебни дела, заведени от кредитори срещу фалиралото лице. ОС има възможност да защити, да уреди или да се откаже от производството. Ако ОС постигне успех в производството, всяко насрещно вземане или разходи ще бъдат платени към масата на фалита в полза на кредиторите. Ако производството е успешно или бъде постигнато споразумение, договорената сума се превръща в допуснато вземане към масата на фалита.

9 Кои са основните характеристики на участието на кредиторите в производството по несъстоятелност?

С участието на заинтересованите страни ДАН е разработил стандартен протоколен (прецедентен) документ за СУД и СЛН. С него се определят задълженията на длъжниците и кредиторите по време на прилагането на споразумението. Примерни протоколни документи за СУД и СЛН са приложени към този документ.

Един кредитор участва в:

1. Доказване на дълг: В случаите на СУД и СЛН, след като съдът е издал ЗС на длъжника, неговият СНЧЛ трябва да уведоми писмено засегнатите кредитори за назначаването си и да ги покани да представят доказателства за своите вземания и да посочат как те да бъдат третирани при условията на споразумението.

При фалит всички кредитори трябва да представят официални доказателства за вземанията си, преди да им бъде платен полагащият им се дял при разпределянето на средствата.

2. Гласуване: Когато бъде свикано събрание на кредиторите от СНЧЛ, който действа от името на длъжник, който желае да сключи СУД или СЛН, засегнатите кредитори имат право да гласуват по условията на споразумението, ако са доказали своите вземания.

3. Възражения: Кредитор може да направи възражение пред съдилищата преди влизане в сила на условията на СУД или СЛН. Конкретните условия са уредени в законодателството.[vii]

4. Предложение за конкордат: Кредиторите имат право да гласуват по предложение за конкордат, внесено от фалиралото лице. Това се случва, когато фалиралото лице желае да постигне споразумение с някои или с всички кредитори, преди да е изтекъл срокът на неговия фалит, за да запази всички свои активи.

10 По какъв начин синдикът може да използва или да се разпорежда с активи от масата на несъстоятелността?

Производство по несъстоятелност

При СУД или СЛН не се предявяват официално вземания от кредитор спрямо длъжник. Първият етап в процеса е попълването от длъжника на финансов отчет по образец (ФОО). Във ФОО се посочват всички кредитори и дължимите суми на всеки кредитор и той е фактическата основа, на която се издава ЗС. След издаването на ЗС СНЧЛ може да поиска от кредиторите да представят доказателства за вземанията си, преди СНЧЛ да изготви споразумение по несъстоятелност. Когато кредитор не представи доказателства за вземанията си, след като е бил поканен да го направи, това има последици по отношение на правото му на глас по споразумението и дела му при разпределяне на средствата.

При заявление за СОД не се предявяват официално вземания от кредитор, но ОС може да поиска от кредитор да потвърди, че оповестената сума като дължима от длъжника е вярна.

Нови дългове, възникващи след датата на споразумението, не попадат в неговия обхват. В случай че размерът на вече съществуващи дългове бъде променен, може да се поиска изменение на цялото споразумение (напр. изпълнение на условно задължение).

Фалит

При фалит профилът на масата на фалита (всички активи и пасиви на фалиралото лице) се определя в два формуляра, които фалиралото лице трябва да попълни и да представи на инспектора по фалита в деня на обявяването: декларация за състоянието и декларация за лична информация. Всички видове пасиви се включват като недоказани вземания в масата на фалита, при условие че са извършени от длъжника преди датата на обявяване на фалит, т.е. датата, на която започва да тече срокът на неговия фалит. Всички натрупани от длъжника дългове след датата на обявяване на фалита не може да бъдат включени като вземане в масата на фалита.^[viii]

11 Как трябва да се предявят вземанията към масата на несъстоятелността на длъжника и как се третира вземания, които са възникнали след образуването на производството по несъстоятелност?

Производство по несъстоятелност

След издаването на ЗС в производство по несъстоятелност за СУД или СЛН на посочените кредитори се изпраща известие за издаването на ЗС и копие от ФОО на длъжника. Кредиторът може да бъде помолен да представи доказателства за вземанията си и да бъде попитан как предпочита да бъдат третирани те. Вземанията на кредитор се доказват по същия начин, както дългът на фалирало лице по Закона за фалита.

След като кредиторът е доказал своите вземания, той има право да гласува на задължителното събрание на кредиторите, свикано да одобри предложението на длъжника. Ако кредиторът не представи доказателства за своите вземания или ако не ги докаже в достатъчна степен, той не може да участва в събранието на кредиторите или в разпределянето на средства, предвидено в споразумението.

Фалит

Уведомлението за физически лица, които са обявени във фалит, се изпраща на списък с финансови институции и държавни ведомства от Отделението по фалитите на ДАН в деня, след като физическите лица бъдат обявени във фалит. Известие за обявяването във фалит се публикува и на уебсайта на ДАН, и в *Iris Oifigiul*, официалното държавно издание на Ирландия.

На всички обезпечени кредитори в масата на фалита се дава тридесетдневен срок (в писмена форма или по електронна поща) от датата на обявяване на фалита да представят доказателства за своите вземания към масата на фалита. Такива доказателства може да бъдат под формата на актове за учредяване на ипотека, декларации и сметки, а в някои случаи от кредитора може да се изиска клетвена декларация.

Преди да бъдат разпределени средства на кредитори от масата на фалита, ДАН оповестява предстоящите плащания и делата, за които се отнасят. На кредиторите (както обезпечени, така и необезпечени) се дават още тридесет дни да предявят вземанията си пред ДАН, като се прилага същата тежест на доказване.

Във всички случаи Отделението по фалитите на ДАН изисква от кредиторите да попълнят стандартни формуляри на доказване на вземания, които са публикувани на уебсайта на ДАН.

12 Какви са правилата, уреждащи предявяването, установяването и приемането на вземанията?

Преференциален дълг

При споразуменията за лична несъстоятелност (СЛН) и при споразуменията за уреждане на дълг (СУД) преференциалните дългове се изплащат съгласно условията на споразумението, като в производството по фалита преференциалните дългове се нареждат веднага след таксите, свързани с производството по фалита, и извършените от ОС разходи или разноски при разпореждане с масата на несъстоятелността. Дългове, смятани за преференциални, са:

определени суми, дължими на комисари по приходите, като подоходен данък, данък върху капиталовите печалби, ДДС, социални осигуровки /трудова възнаграждения и др.;

определени местни данъци и такси, начислени 12 месеца преди датата на обявяване на длъжника във фалит или преди сключване на споразумение (начална дата). Това включва такси и налози на местни съвети;

заплати или надници, дължими на служители на длъжника за 4-те месеца, предхождащи началната дата;

всички плащания, свързани с пенсия, годишен отпуск или отпуск по болест, дължими на тези служители.^[ix]

Обезпечен дълг

При СЛН обезпеченият кредитор е обвързан от условията на споразумението. При СЛН на обезпечения кредитор обикновено се плаща от приходите на длъжника в размера, договорен в споразумението. Останалият месечен доход на длъжника, ако има такъв, след като бъдат приспаднати РРЖ на длъжника и възнагражденията на СНЧЛ, се разпределя на неговите необезпечени кредитори според притежавания от тях дял.

Фалитът не засяга правата на обезпечен кредитор. Такъв кредитор разполага с три възможности по отношение на своя обезпечен дълг:

да разчита на своето обезпечение — това означава на практика да остане извън производството по фалит;

да реализира или да оцени своето обезпечение и вземане спрямо недостига (ако има такъв) — кредиторът изчислява справедливата пазарна цена на обезпечения актив и я изважда от общата дължима сума. Полученият недостиг (ако има такъв) се допуска в масата на фалита като необезпечено вземане. Докато трае тази процедура, обезпеченият кредитор може да продаде въпросния актив;

да се откаже от своето обезпечение — обезпеченият кредитор има възможност да се откаже от своето обезпечение изцяло и то да бъде допуснато в масата на фалита като необезпечено вземане.

Необезпечен дълг

Както при СЛН, така и при СУД дълговете на необезпечени кредитори се уреждат при договорените условия в споразумението. При СОД, ако състоянието на лицето се подобри в периода на надзор, то трябва да уведоми ДАН за степента на промяна и от него може да бъде поискано да направи някаква вноска по задълженията си.

Вземанията на необезпечените кредитори на масата на фалита се подреждат равнопоставено. Техните дългове се уреждат с изплащането на суми, останали след уреждане на таксите по фалита, разноските на ОС и преференциалните дългове.

13 Какви са правилата, уреждащи разпределянето на приходите? Как се образува редът на вземанията и на правата на кредиторите?

Производство по несъстоятелност

Общото условие за успешно приключване на производството по несъстоятелност е длъжникът да е спазил всички свои задължения по споразумението за целия срок на споразумението. След като това се случи, длъжникът вече е освободен от своите необезпечени задължения. Състоянието на обезпечения дълг ще зависи от конкретните условия на споразумението.

Ако длъжникът наруши условията на СОД, СУД или СЛН, споразумението може да бъде прекратено. Ако длъжникът има просрочени плащания за период от 6 месеца, споразумението се счита за нарушено. Във всеки случай длъжникът носи отговорност за всички дължими задължения, включително всички просрочия, такси и лихви, начислени през периода, в който не е плащал тези задължения.

Фалит

Фалирало лице, което е спазило процедурата по фалит, автоматично се освобождава от задължения след една година. Фалиралото лице може на всеки етап от срока на своя фалит да направи предложение за конкордат на кредиторите с цел уреждане на задълженията си. Фалиралото лице трябва да подаде молба до Висшия съд за спиране на процедурата по фалит; това възпрепятства по-нататъшната реализацията на активи от масата от страна на ОС. След това фалиралото лице може да направи предложение за конкордат на своите кредитори пред Висшия съд.

Предложението за конкордат се гласува от кредиторите на фалиралото лице; ако поне 60% от тези кредитори (по брой и по стойност на дълга) са съгласни с условията на предложението, то се приема.

Плащането на договорената сума по предложението може да бъде покрито с подлежащи на разпределя средства от масата на фалита или със средства на самото фалирало лице. Трябва да бъдат платени всички такси или разноски, направени от службата на ОС за администриране на фалита, както и всички преференциални дългове. След като ОС се съгласи с предложението за конкордат чрез посредничеството на Висшия съд, фалиралото лице се освобождава от задълженията му.

14 Какви са условията за и действието на приключването на производството по несъстоятелност (по-специално при сключването на предпазен конкордат)?

Производство по несъстоятелност

Необезпечени кредитори — неприложимо.

Обезпечени кредитори — статутът на обезпечен дълг зависи от конкретните условия на споразумението.

Фалит

При фалит кредиторите не могат да преследват фалиралото лице за съществуващи дългове след датата на обявяването във фалит (задължения, натрупани от фалиралото лице след обявяването на фалит може да бъдат преследвани по обичайния ред); вместо това те трябва да контактуват директно с ОС. След като фалиралото лице бъде освободено от задълженията му по фалита, което в повечето случаи става след една година (при неспазване на споразумението срокът може да бъде удължен до 15 години), всички необезпечени задължения (включително преференциалните дългове) се погасяват. Дълговете, свързани с обезпечени кредитори, когато те се възползват от възможността да разчитат на обезпечението си, продължават да съществуват след датата на освобождаването от задължения. Процедурата по фалит не засяга правата на обезпечените кредитори върху актива по обезпечението.

Ако обезпечен кредитор е направил оценка на своето обезпечение и е предявил недостига в процедурата по фалита (като необезпечен дълг), частта, която остава след разпределянето на средствата, се отписва след освобождаването от задължения. Следва да се отбележи, че дори ако обезпечен кредитор се възползва единствено от възможността да разчита на своето обезпечение (и не предяви недостига в процедурата по фалита), той няма да може да преследва длъжника за недостига, след като е бил освободен от задължения. При това положение нетното въздействие на фалита върху обезпечен кредит (или ипотеката) е, че всяка част от кредита над стойността на свързания актив (към датата на обявяване във фалит) се третира като необезпечен дълг.

15 Какви са правата на кредиторите след приключване на производството по несъстоятелност?

Производство по несъстоятелност

СУД или СЛН: В производство по несъстоятелност обикновено кредиторите поемат разходите по споразумението. Възнагражденията на СНЧЛ, договорени с кредиторите при гласуването и одобряването на споразумението или от съда при последващо преразглеждане, се приспадат от налични средства на длъжника. Когато кредитор подаде възражение срещу издаването на ЗС или срещу споразумение, той обикновено поема разходите си за това [x]. Когато кредитор подаде възражение срещу предложено СЛН, кредиторът може да се обърне към съда за присъждане на разходите, ако възражението му бъде прието [xi]. В обичайния ход на събитията разноските следват първопричинителя, т.е. страната, поради чиито действия са възникнали разноските, трябва да ги заплати.

СОД: При СОД няма никакви разходи.

Фалит

Кредиторите поемат разходите по фалита, които се изплащат от налични средства в масата на фалита.

16 Кой поема разходите и съдебните разноски в производството по несъстоятелност?

Производство по несъстоятелност

В условията, които длъжникът трябва да изпълни преди да встъпи в производството по несъстоятелност, се предвижда, че той трябва да представи пълен и точен отчет за своите финансови дела и да подпише клетвена декларация за потвърждаване на тази информация. Синдикът по несъстоятелност на частни лица (СНЧЛ) също трябва да се увери, че представената от длъжника информация е верна и длъжникът му е разкрил изцяло всички сведения, отнасящи се до неговото финансово състояние. Кредитор или СНЧЛ, или ДАН по отношение единствено на СОД, може да се обърне към съда за прекратяване на производството по несъстоятелност на определени основания, предвидени в Закона за НЧЛ, включително ако:

длъжникът съзнателно е организиран финансовите си дела, така че да бъдат покрити условията на механизмите по несъстоятелност или СОД; не са били изпълнени процесуални изисквания на закона;

съществуват неточности и пропуски в представения от длъжника финансов отчет по образец (ФОО), които са причинили или биха могли да причинят съществена вреда на кредитора;

не са спазени изисквания за допустимост от страна на длъжника;

длъжникът е дал преференция на трето лице, което е довело до намаляване на наличната сума за плащането на задълженията му; или

длъжникът е извършил нарушения по Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения).

Кредиторите нямат право да искат отмяна на сделки или прехвърляния на активи преди началото на производството по несъстоятелност. Ако обаче съществува вероятност длъжникът да е внесъл прекалено големи суми в пенсионен фонд, кредиторът може да поиска финансово обезщетение по съдебен ред. При това положение съдът може да разпорежи операторът на фонда да върне изцяло сумата, предвидена за разпределение между кредиторите, които са страни по споразумението.

Фалит

Предишни прехвърляния на активи и плащания, извършени от фалирало лице към кредитори или към други физически лица, може да бъдат отменени по силата на законодателството за фалита. Това включва случаи, при които:

фалиралото лице е платило сума или е прехвърлило актив на кредитор с преференция пред други кредитори, към които има задължения. ОС може да поиска такива плащания, извършени в трите години преди датата на обявяването, да бъдат отменени. Ако ОС постигне успех, въпросната сума се връща обратно в масата на фалита в полза на всички кредитори; [xii]

фалиралото лице е прехвърлило или подарило актив на трето лице за сума под справедливата пазарна цена. При успешен иск пред Висшия съд от страна на ОС такива прехвърляния, извършени в рамките на три години преди датата на обявяване на фалита, може да бъдат обявени за нищожни и разликата да се внесе в масата на фалита в полза на всички кредитори; [xiii]

фалиралото лице е прехвърлило актив или е извършило плащане, което може да се счита за „сделка за избягване“, т.е. фалиралото лице е възнамерявало да избегне признаването на актив или парична сума като част от масата на фалита. В този случай се прилагат два срока: сделки, извършени три години преди фалита, може да бъдат отменени от ОС при успешен иск пред Висшия съд; и всички сделки, извършени пет години преди фалита, при условие че фалиралото лице не успее да докаже, че е било платежоспособно към момента на сделката. [xiv]

Във всеки от горните случаи ОС трябва да докаже с клетвена декларация пред Висшия съд, че сделките наистина са били извършени по начин, който удовлетворява Висшия съд съгласно разпоредбите на законодателството; така тези сделки/прехвърляния може да се считат за увреждащи интересите на кредиторите на масата на фалита.

---

[i] Вж. глава 3, членове 59—64 (СУД) и глава 4, членове 93—98 (СЛН) от Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения) по отношение на законодателството, засягащо защитните сертификати (ЗС).

[ii] Член 115А от Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения)

[iii] Вж. част 5 от Закона за несъстоятелността на частни лица от 2012 г. за нормативната база относно синдика по несъстоятелността на частни лица и Наредбата от 2013 г. (S.I. № 209 от 2013) по Закона за несъстоятелността на частни лица от 2012 г. (Упълномощаване и надзор върху синдиците по несъстоятелност на частни лица) относно изискванията за квалификация, регулаторните стандарти и изискванията за упълномощаване.

[iv] Член 135 от Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения) и член 17 от Първото приложение на Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения)

[v] Член 135, параграф 2 от Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения)

[vi] Член 61 и член 136 от Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения)

[vii] Член 87 (СУД) и член 120 (СЛН) от Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения)

[viii] Член 75 от Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения)

[ix] Член 81 и член 101 от Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения)

[x] Член 97 от Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения)

[xi] Член 115, буква а) от Закона за несъстоятелността от 2012 г. (с неговите изменения)

[xii] Член 57 от Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения)

[xiii] Член 58 от Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения)

[xiv] Член 59 от Закона за фалита от 1988 г. (с неговите изменения)

Последна актуализация: 17/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.